

ภาพแทนผู้หญิงในนวนิยายรางวัลชมนาด พ.ศ. 2563 – 2566
**Representations of Women in Novels Winning Chommanard
Book Prize, 2020 - 2023**

Qiao Lan และ จันทรสุดา ไชยประเสริฐ

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Qiao Lan and Jansuda Chaiprasert

Huachiew Chalermprakiet Universit, Thailand
Corresponding Author, E-mail: 1150916740@qq.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพแทนผู้หญิงในนวนิยายรางวัลชมนาด พ.ศ. 2563 - 2566 จำนวน 16 เรื่อง โดยประยุกต์ใช้แนวคิดภาพแทนเป็นหลัก การวิเคราะห์ตัวบทนวนิยายและนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ในนวนิยายรางวัลชมนาดมีการนำเสนอภาพแทนผู้หญิงตามขนบของสังคมและภาพแทนผู้หญิงสมัยใหม่ แต่นักเขียนสตรีมีการเน้นภาพแทนผู้หญิงสมัยใหม่เพื่อสนับสนุนผู้หญิงมีพื้นที่ในสังคม ซึ่งเห็นได้จากนักเขียนสตรีรางวัลชมนาดได้สร้างตัวละครหญิงที่มีความเป็นสมัยใหม่มากขึ้นสามารถขึ้นมาเป็นผู้นำ มีความตระหนักในด้านสิทธิ และนักเขียนต่างให้ความสำคัญกับประเด็นเรื่องการศึกษาซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้หญิงในอนาคต ภาพแทนผู้หญิงในนวนิยายรางวัลชมนาด พ.ศ. 2563 - 2566 ในฐานต่าง ๆ ได้แก่ 1) ในฐานแม่แนะนำเสนอให้แม่แสดงบทบาทการเป็นแม่ที่ดีคือ ผู้อบรมเลี้ยงดู สั่งสอนลูก และปกป้องลูก และผู้มีบทบาทการเป็นผู้นำ 2) ในฐานภรรยาแนะนำเสนอให้ภรรยาเป็นผู้แบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจ และเป็นผู้หญิงเก่งแทนที่แม่ศรีเรือน 3) ในฐานลูกสาวแนะนำเสนอให้ลูกสาวเป็นผู้ต้องกตัญญู ผู้มีบทบาทการเป็นผู้นำ และผู้ได้รับการศึกษา มีความรู้ความสามารถ และ 4) ในฐานลูกสะใภ้แนะนำเสนอให้ลูกสะใภ้ไม่ยอมรับและปฏิเสธต่อการใช้อำนาจของแม่สามี ภาพแทนผู้หญิงในนวนิยายรางวัลชมนาดทั้งหมดนี้ทำให้ผู้อ่านตระหนักในคุณค่าของผู้หญิงที่มีความสำคัญต่อครอบครัว และสังคมเป็นอย่างมาก

คำสำคัญ: ภาพแทนผู้หญิง; นวนิยาย; รางวัลชมนาด

Abstract

This article aims to analyze representations of women in sixteen novels winning Chommanard Book Prize, during 2020 – 2023. Concepts of representations and text analysis are applied in the study. Research findings are reported as a descriptive analysis.

The research finds two main representations of women in novels studied, including the traditional women and the modern women. It is noticed that representations of modern women are more promoted for making women recognized in the society. The more modern representations of women are for example being leaders; being aware of their rights; and regarding education as the key stage of changing roles of women in future. Findings of four statuses of women in novels studied are as the following. 1) The mother, performing roles of being good; raising, educating, and protecting children; and being the leader. 2) The wife, sharing economic burden of the family; and being tough more than reserved as a housewife. 3) The daughter, being grateful; performing the leading role; achieving good education; and being efficient. 4) The daughter-in-law, being against the ill-using power of the mother-in-law. All representations shown in the awarded novels persuade readers to realize the values and importance of women in the family and society.

Keyword: Representation of Women; Novel; Chommanard Book Prize

บทนำ

“ขมนาด” เป็นรางวัลแห่งความสำเร็จของสตรีที่มีใจรักในงานประพันธ์ และรางวัลขมนาดมุ่งสนับสนุนให้ “สตรี” ผลิตรายการที่มีคุณค่า มีใจรักด้านงานเขียน พร้อมถ่ายทอดเรื่องราวผ่านตัวอักษร สะท้อนสังคม และยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงและเปลี่ยนไป เพื่อให้ผู้อ่านได้เรียนรู้และมองเห็นอีกหลายแง่มุมที่ไม่ธรรมดา (ขมนาด รางวัลแห่งความสำเร็จ ของสตรีที่มีใจรักในงานประพันธ์ 2564 : ออนไลน์) รางวัลขมนาดเป็นรางวัลจัดให้นักเขียนสตรีโดยเฉพาะ เป็นเวทีของนักเขียนสตรีก้าวแรกของการกล้าที่จะแสดงออกความเป็นตัวตน ในส่วนของมิติความเหลื่อมล้ำทางเพศระหว่างหญิงชายเป็นเรื่องที่มีมานานแล้ว แต่เวทีรางวัลขมนาดนี้ไม่ได้เรียกร้องด้วยอาวุธ สิ่งที่นักเขียนหญิงมีคือสมอง หัวใจ และมีมือที่จะสร้างสรรค์ผลงานออกมาสะท้อนวิถีชีวิตแนวคิดของผู้หญิงผ่านงานเขียน ทำให้สิ่งที่ผู้หญิงเขียนได้รับการเผยแพร่ในสังคม และเป็นประโยชน์

นักเขียนสตรีอาจจะมีมุมมอง ทศนคติที่แตกต่างจากนักเขียนชาย มีความละเอียดรอบด้าน ดังที่อรจิรา อัจฉริยไพบูลย์ (2560 : 148) ได้กล่าวว่า “นักเขียนหญิง” หลายท่านให้ความสำคัญนำเสนอ “ตัวละครหญิง” ในหลากหลายมิติทั้งผู้หญิงที่เป็นกุลสตรีที่พึงประสงค์ของสังคม และผู้หญิงที่มีลักษณะไม่พึงประสงค์ของสังคมนักเขียนนำเสนอออกมาผ่านทศนคติที่น่าสนใจ เป็นการสะท้อนภาพสังคมอย่างลุ่มลึก ส่วน “นักเขียนชาย” เมื่อนำเสนอ “ตัวละครหญิง” ผ่านความคิดเห็นของตนก็มีความสอดคล้องและความแตกต่างจากนักเขียนหญิงบ้าง เนื่องด้วยมีเรื่องเพศมาเป็นข้อจำกัดในการทำ ความเข้าใจเพศตรงข้าม รางวัลขมนาดได้สร้างนักเขียนสตรีทั้งมือใหม่และมืออาชีพจำนวนมาก แต่ละท่านฝากผลงานคุณภาพ และได้ส่งเสริมรางวัลนวนิยายคุณภาพยอดเยี่ยมที่สร้างสรรค์โดยฝีมือนักเขียนสตรี เช่น ในนวนิยายเรื่อง *ดอกไม้ในแจกันเหล็ก* กานติมา

(2565 : คำนำบรรณาธิการ) ได้สร้างตัวละครหญิง “รำเพย” หญิงเหล็กที่ขอเป็นผู้กำหนดชีวิตด้วยตนเอง เธอไม่ยอมแพ้ต่อโชคชะตาที่จะฟันฝ่ากับความอัปโชค จนได้ใช้ชีวิตตามอิสระอย่างที่ตนปรารถนา ซึ่งเป็นกำลังใจแก่ผู้หญิงที่อยู่ในความทุกข์ จึงเห็นได้ว่าผลงานรางวัลขนาดได้สะท้อนให้ผู้อ่านทุกเพศทุกวัยเริ่มตระหนักถึงพลังสร้างสรรค์ของสตรีในงานวรรณกรรม

นวนิยายเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีประเภทหนึ่ง ที่ผู้แต่งสมมติฉาก ตัวละคร เรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยมีการเริ่มเรื่อง ดำเนินเรื่องและจบเรื่อง เพื่อสนองจุดมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นการสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิต เจตคติ ค่านิยมของสังคม ดังที่ สมเกียรติ รักษ์มณี (2558 : 2) กล่าวว่า นวนิยายเป็นวรรณกรรมประเภทเรื่องแต่ง (fiction) ที่มุ่งการจำลองภาพชีวิตจริงของมนุษย์ในสังคมแห่งหนึ่งหรือหลายแห่งมาเผยแพร่ให้คนในสังคมได้รับรู้เสมือนว่าเป็นเรื่องจริง ซึ่งสอดคล้องกับบุญเสนอ ตริวิเศษ (2550 : 159) ที่กล่าวว่า นวนิยายมีลักษณะของการสมมุติ เป็นเรื่องที่ประดิษฐ์คิดแต่งหรือสมมุติขึ้น โดยอาศัยจินตนาการของผู้แต่งเป็นสำคัญ ซึ่งมาจากความเป็นจริงเกี่ยวกับโลกและชีวิตมนุษย์ ดังนั้น เรื่องราวเหล่านั้นอาจเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นก็ได้ งานวรรณกรรมเป็นกระจกสะท้อนสังคมที่วรรณกรรมนั้นถูกสร้างขึ้นแต่ภาพที่ออกมานั้นจะชัดเจน พรมัว สวยงาม บุดเบี้ยว มุมแคบ มุมกว้าง ประการใดก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในสังคมอย่างหนึ่งกับเจตนาฝีมือของผู้เขียน

ตัวละครเป็นผู้ดำเนินเรื่อง ทำให้เรื่องสามารถดำเนินไปได้อย่างสมจริง และสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์และเนื้อเรื่องของนวนิยายมากขึ้น ดังที่วนิดา บำรุงไทย (2544 : 13) กล่าวว่า ตัวละครเป็นจุดดึงดูดความสนใจ ความประทับใจของผู้อ่านได้มากกว่าส่วนอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะตัวละครเป็นผู้ที่แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ หรือเป็นผู้ทำให้เกิดเหตุการณ์ผันแปรหรือเกิดความขัดแย้งขึ้น ทำให้การผูกเรื่องเป็นไปอย่างน่าสนใจ ตัวละครสามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจเหตุการณ์และเนื้อเรื่องของนวนิยายมากขึ้น โดยเฉพาะตัวละครหญิงที่ปรากฏอยู่ในผลงานวรรณกรรมมีส่วนอยู่ในความสัมพันธ์กับสังคมนั้น ๆ ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ฉะนั้นการศึกษาวรรณกรรมจึงไม่อาจมองข้ามตัวละครหญิงได้ ไม่ว่าจะศึกษาวรรณกรรมประเภทไหนก็ตาม ดังที่ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2556 : 11) กล่าวว่า แม้วรรณคดีนิทานหรือการแสดงบางเรื่องจะไม่มีโครงหรือแก่นเรื่องที่เน้นตัวละครหญิงโดยตรง แต่ตัวละครหญิงก็เป็นส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งที่ก่อสร้างขึ้นเพื่อให้เนื้อเรื่องสอดร้อยเข้าด้วยกันอย่างเป็นเหตุผล ทำให้ผู้แต่งนำเสนอสารได้ชัดเจนขึ้น ตัวละครหญิงเป็นภาพอุดมคติที่สะท้อนให้เห็นขนบทางจารีตและวัฒนธรรมไทย เป็นภาพสะท้อนของมนุษย์ และเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นวนิยายมีความซับซ้อนและเอกภาพ ดังนั้นการศึกษาตัวละครหญิงในรางวัลขนาดจึงนำศึกษาลักษณะ บทบาท และความสำคัญของตัวละครหญิงซึ่งจะทำให้เห็นภาพแทนผู้หญิงไทยที่มีการนำเสนอในนวนิยายโดยนักเขียนสตรี

ถึงแม้การวิจารณ์นวนิยายมักเน้นไปที่ประเด็นการสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม แต่สำหรับรางวัลขนาดนี้งานเขียนมิได้เป็นภาพสะท้อนความเป็นจริงของสังคมเท่านั้น หากคือภาพแทนต่าง ๆ ของสังคมที่มีการปะทะ ประสาน ตอปโต้ คัดง้างกันของวาทกรรมมากมายหลากหลาย ได้นำเสนอความคิด อุดมการณ์ ได้

สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการไหลบ่าของกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งกระบวนการใช้ภาพแทนไม่เพียงแต่จะมีส่วนช่วยให้เห็นวิกฤตการณ์จากการเปลี่ยนแปลงของสังคมเท่านั้น หากแต่ยังแสดงให้เห็นอุดมการณ์ของผู้เขียนหญิงที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมอีกด้วย ดังเช่น ในนวนิยายเรื่อง *ไผ่ลายหยก* วิญญู (2563 : 174) “เค้าเรียนจบปริญญาตรี...เรียนจบอย่างที่ตั้งใจ เค้าก็กลับมาอยู่บ้าน มาทำงานแค่นี้ มาดูแลพ่อแม่ของเค้า...” นำเสนอภาพแทนผู้หญิงในฐานะลูกสาวเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ กำหนดชีวิตของตัวเองได้ มีโอกาสไปเรียนสูงมีความรู้ความสามารถ ผู้หญิงสามารถเลื่อนฐานะในสังคมได้ ทำงานเลี้ยงตัวเองเลี้ยงคนในครอบครัวได้ นอกจากนี้ปรียาณัฐ ขำแก้ว (2561 : 241) ได้ให้ความสรุปว่าการนำเสนอความคิดเรื่องภาพแทนอาจเป็นสิ่งที่ช่วยให้มองเห็นภาพสังคมในเชิงลึก ไม่ว่าจะเป็นค่านิยม ความเชื่อ ความรู้สึก และอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่ไหลวนอยู่ในสังคมได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นนอกจากวรรณกรรมจะถูกสร้างขึ้นมาเพื่อบอกเล่าภาพของสังคมแล้ว วรรณกรรมยังเป็นสิ่งที่ประกอบสร้างขึ้นมาเพื่อใช้อธิบายความเป็นสังคมโดยมิได้คำนึงถึงกาลเวลาได้อีกด้วย การศึกษาภาพแทนผู้หญิงจากผลงานของกลุ่มนักเขียนสตรีอาจเห็นภาพแทนผู้หญิงในสังคมปัจจุบันอย่างหลากหลาย

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงสนใจวิเคราะห์ภาพแทนผู้หญิงในนวนิยายรางวัลขมनाद พุทธศักราช 2563 – 2566 เพื่อมุ่งหวังให้ผู้หญิงในสังคมได้รับแรงบันดาลใจ และกล้าแสดงความเป็นตัวตนในพื้นที่ทุกแห่งในสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าจากการวิจัยเรื่องนี้ยังสามารถทำให้ผู้อ่านตระหนักในคุณค่าของผู้หญิงที่มีความสำคัญต่อครอบครัว และสังคมเป็นอย่างมาก และมีส่วนช่วยในการยอมรับในสิทธิเสรีภาพในด้านต่าง ๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ภาพแทนผู้หญิงในนวนิยายรางวัลขมनाद พุทธศักราช 2563 – 2566

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ตัวบทนวนิยาย (Textual Analysis) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพแทน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรม
2. ศึกษาความเป็นมาของรางวัลขมनाद วัตถุประสงค์และคุณสมบัติของงานที่ส่งเข้าประกวดรางวัลขมनाद แนวการตัดสินของรางวัลขมनाद และนักเขียนสตรีของรางวัลขมनाद
3. ศึกษาจากนวนิยายรางวัลขมनाद พ.ศ. 2563 – 2566 และได้ตีพิมพ์เป็นหนังสือ ได้เล่าถึงประสบการณ์ของผู้หญิง ถ่ายทอดแนวคิดในสังคมไทยในมุมมองที่เป็นประสบการณ์

4. วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยการอ่านเนื้อหาอย่างละเอียด ศึกษาและวิเคราะห์ภาพแทนผู้หญิง
ในนวนิยายรางวัลชมนาด พ.ศ. 2563 – 2566

5. นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับภาพแทน

แนวคิดเกี่ยวกับภาพแทนเป็นแนวคิดที่ศึกษาเกี่ยวกับการประกอบสร้างความหมายผ่านภาษาหรือการใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายกับผู้อื่นซึ่งเป็นการใช้สัญลักษณ์เพื่ออ้างอิงโลกความจริงรวมถึงจินตนาการและความคิดนามธรรมที่ไม่ปรากฏในโลกวัตถุ เสนาะ เจริญพร (2546 : 31) กล่าวว่า ภาพแทน เป็นภาพจำลองสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งนำเสนอผ่านวรรณกรรมหรือประติสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ในฐานะที่ภาพจำลองนั้นสร้างขึ้นจากการคัดเลือก ประมวล ขั้วเน้นคุณลักษณะบางอย่างจากความเป็นจริง ความเชื่อ และค่านิยมบางประการ รายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏในภาพเสนอหนึ่ง ๆ จึงร่วมกันทำหน้าที่สื่อความหมายและคุณค่าอย่างใดอย่างหนึ่งในเชิงสังคม

ผลการวิจัย

ภาพแทนผู้หญิงในนวนิยายรางวัลชมนาด พ.ศ. 2563 – 2566 สามารถแบ่งตามบทบาทของผู้หญิงในครอบครัวได้ ซึ่งผู้หญิงมีบทบาทอันสำคัญในครอบครัว ได้แก่ ในฐานะแม่ ในฐานะภรรยา ในฐานะลูกสาว และในฐานะลูกสะใภ้ ในการวิจัยครั้งนี้การแบ่งภาพแทนผู้หญิงตามฐานะต่าง ๆ ในครอบครัว เพื่อทำให้เห็นรายละเอียดว่าภาพแทนผู้หญิงแต่ละฐานะมีลักษณะอย่างไรในนวนิยายรางวัลชมนาด พ.ศ. 2563 - 2566 ทำให้สามารถเข้าใจผู้หญิงในสังคมไทยมากยิ่งขึ้น ซึ่งนักเขียนสตรีรางวัลชมนาดได้นำเสนอและผลิตซ้ำภาพแทนผู้หญิงตามบทบาทในครอบครัวมีลักษณะต่าง ๆ ที่ร่วมกันอย่างน่าสนใจ ดังนี้

1. ภาพแทนผู้หญิงในฐานะแม่

จากการศึกษานวนิยายรางวัลชมนาด พ.ศ.2563 - 2566 พบภาพแทนผู้หญิงในฐานะแม่ในลักษณะการเป็นแม่ที่ดีตามขนบของสังคมคือ ผู้อบรมเลี้ยงดู สั่งสอนลูก และปกป้องลูก ทำให้แม่ต้องเป็นผู้หญิงที่เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ และแม่ผู้มีความสามารถในการเป็นผู้นำ ที่แตกต่างกับแม่ในสมัยก่อนที่ต้องอยู่ในกรอบของชายเป็นใหญ่ ในสังคมสมัยใหม่ผู้หญิงในฐานะแม่เป็นหัวหน้าควบคุมเส้นทางชีวิตด้วยตนเอง สามารถปกป้องตนเองและลูกได้ ทำให้คนในสังคมมีความชื่นชมและสนใจผู้หญิงมากขึ้น ดังนี้

1.1 การเป็นแม่ที่ดี

การนำเสนอภาพแทนผู้หญิงในฐานะแม่มีลักษณะการเป็นแม่ที่ดี ซึ่งถูกสร้างขึ้นจากสังคมที่นำเสนอให้ผู้หญิงจะต้องอบรมเลี้ยงดู สั่งสอนลูก และเป็นผู้ปกป้องลูก ทำให้แม่ต้องเป็นผู้หญิงที่เข้มแข็งและ

พึ่งพาตนเองได้ คุณลักษณะของผู้หญิงในฐานะแม่ถูกนำเสนอในนวนิยายเรื่อง *รอยบาท* กล่าวถึงเมื่อสามีของโบตันเกิดอุบัติเหตุเสียชีวิตไป ไม่นานก็มีชายคนหนึ่งเอาเด็กที่เพิ่งเกิดมาฝากไว้กับเธอ บอกว่าเป็นลูกของสามีเธอกับครุฑาไพพรรณซึ่งเป็นเมียเก่าของสามี หลังจากนั้นโบตันทำหน้าที่เป็นแม่ให้การเลี้ยงดูที่ดีและอบรมสั่งสอนอาแฟ้งถึงแม้เธอไม่ใช่ผู้ให้กำเนิดก็ตาม แต่ก็เลี้ยงดูอาแฟ้งเหมือนลูกของตนเอง ดังตัวอย่าง

“ลื้อเห็นมัย อีน่าลักนา” อาม่ายังมายืนพุดอยู่ข้างหลัง

“อีลักลื้อที่สุดในสามโลก ลื้ออย่างเข้มงวดกับอีเกินไป”

โบตันรู้ดี อาม่าอ่อนลงกับเธอเพื่ออนาคตของอาแฟ้ง แก

กับอาภางอายุปุนนี้แล้ว ตระหนักกว่าอยู่ไปอีกไม่นาน ธนาภรณ์เป็นคนเค็ม

ไม่เอาญาติถ้าไม่มีผลประโยชน์ ถึงเธอจะไม่ใช่แม่แท้ ๆ แต่ในโลกนี้มีเธอ

เพียงคนเดียวที่อาแฟ้งพึ่งพาได้

(รอยบาท, 2563 : 151)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่าภาพแทนผู้หญิงในฐานะแม่มีลักษณะการเป็นแม่ที่ดี นำเสนอผ่านภาพแม่ที่ไม่ใช่ผู้ให้กำเนิดลูก แต่ก็มิบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู สั่งสอนลูกเช่นกัน เพราะว่าผู้เป็นแม่ที่ให้กำเนิดมีเหตุผลความจำเป็นที่ไม่สามารถเลี้ยงดูจึงทำให้ตัวละครมาสวมบทบาทในการเป็นแม่แทน ดังนั้นจึงเห็นว่าแม่เลี้ยงก็สามารถทำหน้าที่ของความเป็นแม่ได้เป็นอย่างดีพร้อมทั้งให้ความรักแก่เด็กด้วยการเรียกว่า “ลูก” จึงเห็นได้ว่าภาพแทนผู้หญิงในฐานะแม่การเป็นแม่ที่ดีเกิดจากความเชื่อตามประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่กำหนดความเป็นแม่ที่ดีที่สังคมไทยคาดหวังและต้องการ ในสังคมไทยการเป็นแม่ที่ดีได้สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น

ภาพแทนผู้หญิงในฐานะแม่ที่ดีต้องการปกป้องดูแลลูกให้อยู่รอดปลอดภัย ดังเช่นในนวนิยายเรื่อง *ดอกไม้ในแจกันเหล็ก* ที่กล่าวถึงเมื่อรำเพยคลอดลูกสาวคนแรกเสร็จเธอต้องออกไปเปิดร้านเย็บเสื้อผ้าต่อเพื่อเลี้ยงคนในครอบครัว และจำเป็นต้องยกลูกสาวให้แม่สามีดูแลแทน แต่แม่สามีเห็นว่าเป็นลูกสาวก็ไม่เคยรักและใส่ใจดูแลทำให้ลูกสาวเกิดอุบัติเหตุที่บ้านต้องเจ็บตัวมีแผลใหญ่บนหัว หลังจากนั้นรำเพยจึงเอาลูกสาวออกไปทำงานด้วยเพื่อลูกสาวได้อยู่ในที่ที่ปลอดภัย ดังตัวอย่าง

หลังเหตุการณ์ที่สุพรรณนิการ์ตกแคร่น้ำไฟที่บ้าน รำเพย

ตัดสินใจกระเตงลูกและหอบหิ้วข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นออกไปทำงานด้วย

และเธอจำเป็นต้องใช้เชือกที่นุ่ม ๆ ผูกขาลูกไว้กับลูกเดินหายไป

...“ฉันจะเป็นแม่ที่แสนดีให้ได้ ฉันจะเลี้ยงลูกที่มีพ่อไม่เอา

ถ่านให้มันเป็นนักเรียนนอกให้ดู”

(ดอกไม้ในแจกันเหล็ก, 2565 : 212)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่าภาพแทนผู้หญิงในฐานะแม่การเป็นแม่ที่ดีต้องปกป้องดูแลลูก ภาพแทนนี้ได้นำเสนอผ่านการกระทำของแม่ที่แม่พยายามปกป้องลูกไม่ให้ลูกตกอยู่ในสิ่งที่อันตราย เพราะว่าการลูกเป็นตัวแปรสำคัญที่สุดในชีวิตของแม่ ดังนั้นแม่จึงต้องเป็นผู้หญิงที่เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ เพราะว่าการเป็นแม่ทำให้ผู้หญิงทำทุกอย่างเพื่อปกป้องลูกของตน ซึ่งแสดงถึงผู้หญิงในฐานะแม่มีบทบาทหน้าที่หลักคือการเป็นแม่ที่ดี

1.2 แม่ผู้มีบทบาทการเป็นผู้นำ

ภาพแทนผู้หญิงในฐานะแม่มีบทบาทการเป็นนำครอบครัว และผู้นำบริษัท ที่แตกต่างกับแม่ในสมัยก่อนที่ต้องอยู่ในกรอบของชายเป็นใหญ่ ดังเช่นในนวนิยายเรื่อง *รอยบาด* ตัวละครหญิงที่ชื่อโบตัน เมื่อสามีเสียชีวิตไปถึงแม่เธอจะเสียใจเป็นอย่างมาก แต่เธอก็ต้องต่อสู้กับอุปสรรคที่พบเจอ ทำหน้าที่แม่และลูกสะใภ้ที่ดี เธอได้สร้างธุรกิจการเปิดตลาดสดได้สำเร็จเธอกลายเป็นสุดยอดนักธุรกิจหญิงรวยสุดในเมืองไทย ดังตัวอย่าง

หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งตั้งฉายาให้เธอเป็นช้างเท้าหลังนำทัพ

บ้างเรียกเธอเป็นเจ้าแม่หกดตลาด นับจากจำนวนตลาดสดนัดที่เธอทำมาจน

รุ่งเรือง รายการโทรทัศน์พากันติดต่อขอสัมภาษณ์ผ่านเลขาฯ

(รอยบาด, 2563 : 161)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่าในเรื่องได้สร้างภาพผู้หญิงในฐานะแม่มีบทบาทการเป็นผู้นำบริษัทที่สามารถประกอบอาชีพเป็นเจ้าของธุรกิจใหญ่โตได้เป็นผู้หญิงจิตใจเข้มแข็งและกล้าเผชิญกับอุปสรรคในชีวิต และได้มีบทบาทในการเป็นผู้นำที่มีความสามารถปกครองดูแลธุรกิจได้ดี จึงถูกเปรียบเทียบกับมีบทบาททัดเทียมกับผู้ชายได้ และแสดงให้เห็นถึงผู้หญิงไม่ได้มีความสามารถด้านการทำงานด้อยกว่าผู้ชาย แสดงถึงการประกอบอาชีพต่าง ๆ ทำให้ผู้หญิงมีบทบาททางสังคมมากขึ้น และทำให้คนในสังคมมีความชื่นชมและสนใจผู้หญิงมากขึ้น

ในนวนิยายเรื่อง *ดอกไม้ในแจกันเหล็ก* กล่าวถึง ตัวละครที่ชื่อรำเพยพาลูกสาวทั้งสองหนีออกจากบ้านของสามี เพราะสามีเป็นคนทำงานการไม่ทำไม่รักเมียกับลูก แม่สามีก็ไม่เคยใส่ใจดูแลรำเพยกับลูก ๆ ทั้งสองยังทำร้ายจิตใจรำเพยซ้ำแล้วซ้ำเล่า รำเพยจึงพาลูกสาวหนีออกจากบ้านมาตั้งชีวิตใหม่ในเมืองพญาด้วยตัวลำพัง รำเพยขยันหาเงินเลี้ยงชีพ เก็บเงินส่งลูกเรียนจนจบในระดับสูงและสามารถใช้ชีวิตอย่างสบาย ดังตัวอย่าง

ส่วนเรื่องเล่าขานกันไม่จบไม่สิ้นอีกเรื่องเกี่ยวกับรำเพยก็คือ
ความเป็น “แม่เลี้ยงเดี่ยว” ที่เลี้ยงลูกได้ตั้งมาจนนึกว่าสุพรรณิการ์ลูกสาวคน
โตได้รับทุนไปเรียนต่อปริญญาโทและปริญญาเอกที่ประเทศญี่ปุ่น และชั้นนี้
ทานตะวัน ลูกสาวคนเล็กได้รับทุนไปเรียนต่อปริญญาโท และปริญญาเอก ที่
ประเทศจีน

(ดอกไม้ในแจกันเหล็ก, 2565 : 269)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่าผู้หญิงในฐานะแม่สามารถเป็นผู้นำครอบครัวได้ ในฐานะแม่ทำให้
ผู้หญิงเหล่านี้เมื่อต้องเจอกับปัญหาในชีวิตจะต้องหาวิธีแก้ไขผ่านพ้นด้วยตนเอง พลังจากความเป็นแม่ทำให้การ
กล้ามีความเปลี่ยนแปลงหย่าร้างกับสามี เพื่อสิทธิเสรีภาพในการดำรงชีวิตตามสถานะที่ตนต้องการ จึงเห็นว่า
ผู้หญิงในฐานะแม่กล้ารับภาระเป็นผู้นำครอบครัวต้องการเป็นหัวหน้าควบคุมเส้นทางชีวิตด้วยตนเอง เป็นคนที่
มีอิสระไม่กลัวอำนาจ ไม่พึ่งพาคนอื่นสามารถปกป้องตนเองและลูกได้

2. ภาพแทนผู้หญิงในฐานะภรรยา

ในนวนิยายรางวัลชมเชย พ.ศ.2563 - 2566 ได้นำเสนอภาพแทนผู้หญิงในฐานะภรรยาเป็นผู้หญิง
เก่งสามารถจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และสามารถรักษาตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาใคร นอกจากนี้ตัวละครหญิง
ในฐานะภรรยายังเอาการเอางาน ซึ่งจะสามารถเห็นถึงภาพแทนผู้หญิงในฐานะภรรยาไว้ 2 ภาพแทน คือ
ภรรยาผู้แบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจ และภรรยาเป็นผู้หญิงเก่งแทนที่แม่ศรีเรือน ดังนี้

2.1 ภรรยาผู้แบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจ

ภาพแทนผู้หญิงในฐานะภรรยามีบทบาทในการแบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัว ที่
แตกต่างจากสังคมไทยในอดีตสามีจะเป็นผู้ออกไปทำงานหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว ในปัจจุบันสังคมและ
เศรษฐกิจได้มีการเปลี่ยนแปลงมาก ทำให้ผู้หญิงต้องออกไปทำงานมากขึ้น ดังเช่นในนวนิยายเรื่อง *ไผ่ลายหยก*
กล่าวถึง พี่สาวของศรีเปิดร้านอาหารหลังจากแต่งงานมีลูกแล้วเพื่อแบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจ จึงทำให้ชีวิต
ของครอบครัวดีขึ้น พี่จุกก็เริ่มเป็นคนที่มีความมั่นใจมากขึ้น ดังตัวอย่าง

“อีศรี อีเกี้ยว มา ๆ ๆ กินข้าวกันมาหรือยัง วันนี้มียำปลา

กระป๋องด้วยนะ ไปชิมแลละ”

จุกเอ่ยอย่างภาคภูมิใจ ทั้งยังเชิญชวนให้ทั้งสองคนลิ้มลอง

ปลากระป๋องสูตรพิเศษ ที่ตนเองคิดทำเลียนแบบของที่ผลิตจากในโรงงาน

ร้านขายข้าวแกงของหล่อนมีลูกค้าเนืองแน่น เพราะเหตุว่า

เจ้าของร้าน มักมีอาหารสูตรเด็ดมานำเสนออย่างสม่ำเสมอ

(ไผ่ลายหยก, 2563 : 120)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่าภาพแทนผู้หญิงในฐานะภรรยาสามารถแบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจของสามีได้ ซึ่งได้นำเสนอผ่านภาพผู้หญิงในฐานะภรรยาทั้งทำงานเก่งและดูแลครอบครัวได้อย่างดีด้วย ทำให้ภรรยามีบทบาทสำคัญในครอบครัว เพราะมีอำนาจในการตัดสินใจภายในครอบครัวมากกว่าภรรยาที่มีได้ออกไปทำงานนอกบ้าน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าภรรยาก็สามารถออกไปหางานทำมีรายได้มาเลี้ยงครอบครัวได้เหมือนสามีเช่นเดียวกัน

ในนวนิยายเรื่อง*วิหารความจริงวิปلاส* กล่าวถึง ในครอบครัวของเอกมีพี่น้องทั้งหมดหกคน แม่เคยเป็นครูเหมือนพ่อแต่เมื่อมีลูกหลายคนแม่จึงต้องลาออกจากงานข้าราชการครูมาอยู่บ้านเต็มเวลาดูแลลูก ๆ ในขนาดที่พ่อมีเงินเดือนไม่มากพอแม่ยังต้องรับงานแปลอิสระเพื่อแบ่งเบาภาระของสามีบ้าง ดังตัวอย่าง

เงินเดือนของพ่อมากขึ้น แต่ค่าใช้จ่ายก็
มากขึ้นเพราะมีลูกมากต่อให้ทุกคนเป็นเด็กเรียนดี และได้รับทุนการศึกษา
ทุกเทอม ค่าใช้จ่ายก็ยังไม่พอเพียงพอ ช่วงเวลานั้นแม่รู้สึกตัวเองควรจะ
ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระทางการเงินบ้าง จึงเริ่มรับงานแปลเอกสารมาทำที่
บ้าน

(วิหารความจริงวิปลาส, 2565 : 128)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่าในเรื่องมีการนำเสนอภาพภรรยาที่ต้องรับงานเพื่อเลี้ยงลูก เนื่องจากภาระงานของสามีไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายของครอบครัว ทำให้ภรรยาต้องหาวิธีหาเงินช่วยสามีจนเจือครอบครัวด้วย จึงเห็นได้ว่าผู้หญิงในสังคมไทยได้ถูกตีความใหม่อย่างกว้าง และไปไกลเกินกว่าภาพจำเดิม ๆ ซึ่งผู้หญิงไม่สามารถปฏิเสธบทบาทหลักทางเศรษฐกิจได้ จำเป็นต้องหารายได้ช่วยประคองครอบครัว และยังคงสวมบทบาท “ความเป็นภรรยาที่ดี” ควบคู่ไปด้วย ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในสังคมไทยภาพแทนผู้หญิงในฐานะภรรยาต้องแบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัวด้วย

2.2 ภรรยาเป็นผู้หญิงเก่งแทนที่แม่ศรีเรือน

ในสังคมสมัยใหม่ผู้ชายต้องการผู้หญิงที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้หญิงเก่งมาเป็นภรรยาของตน เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมที่เปลี่ยนไป การที่ผู้ชายทำงานนอกบ้านหนักขึ้นจำเป็นที่จะต้องแสวงหาคู่ชีวิตแบ่งเบาภาระงาน และในนวนิยายเรื่อง*ดาณิกามาสิรินทร์* ตอนที่มาสิรินทร์ไปทานข้าวที่บ้านของไกร แม่ของไกรถามถึงเรื่องการทำอาหาร ซึ่งเธอทำงานนักวาดภาพประกอบให้กับหนังสือต่าง ๆ และทำอาหารไม่เป็น แต่ก็ไม่ทำให้แม่ไกรเกิดความไม่พอใจ เนื่องจากสังคมปัจจุบันภรรยาทำงานเก่งก็ได้รับความยอมรับเช่นกัน ดังตัวอย่าง

“หนูทำอาหารไม่เป็นเลยคะ ขอโทษนะคะ”

“โอ๊ย ไม่เป็นไร ผู้หญิงเดี๋ยวนี้ไม่ต้องทำงานบ้านเก่งก็ได้
ทำงานนอกบ้านเก่งก็นับว่าดีที่สุดแล้ว จริงไหม ตาไกร”

พูดไม่พูดเปล่า มีหันหน้าไปถามหลานชายให้ช่วยออก
ความเห็นด้วย

“แหม ครับ ๆ” ไกรตอบยิ้ม ๆ ตักข้าวเข้าปาก ไม่กล้ำพูด
อะไรมากกว่านี้

(ดานิกามาลีรินทร์, 2565 : 66)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่าภาพแทนผู้หญิงในฐานะภรรยาเป็นผู้หญิงเก่งแทนที่แม่ศรีเรือน ในสังคมปัจจุบันยอมรับผู้หญิงที่ทำงานเก่งแต่ไม่รู้งานบ้านงานเรือน ก็ยังถือว่าเป็นผู้หญิงดีได้ ดังนั้นจึงเห็นว่าสภาพสังคมและความคาดหวังของผู้คนในสังคมที่มีต่ออาชีพของผู้หญิงที่ไม่ได้จำกัดในวงแคบอย่างในอดีต สังคมให้ความสำคัญยอมรับและประเมินค่าผู้หญิงจากการประกอบอาชีพที่มีความหลากหลายเปิดกว้างมากขึ้น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่าผู้ชายในสังคมปัจจุบันมีความคาดหวังที่ได้ผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านเก่ง และมีความคิดเฉลี่ยฉลาดมาเป็นคู่ครองเพื่อแบ่งเบาภาระงานของตนมากกว่าผู้หญิงที่เก่งเพียงงานบ้านอย่างเดียว

ในนวนิยายเรื่อง*แมวขาวชะตาฟ้า* ตัวละครที่ชื่อองอาจเป็นผู้ชายที่ประกอบอาชีพเป็นทนายความ องอาจเป็นคนทะเลาะเถียงกัน ผู้หญิงที่องอาจไฝฝืนและภรรยาที่เธอต้องการล้วนเป็นผู้หญิงเก่งมีความสามารถไม่พึ่งพาผู้อื่น ดังตัวอย่าง

องอาจเข้าใจ เพราะเขาเป็นผู้ชายที่มีความทะเลาะเถียงกัน
และเขาก็เอาแต่จะพุ่งไปตามความทะเลาะเถียงกันของเขา คนที่เขารักก็ล้วน
เป็นผู้หญิงที่มีความเป็นตัวของตัวเอง เขารักภรรยาเพราะแม่เธอเรียบร้อย
อ่อนหวาน แต่ก็เป็นตัวของตัวเอง เขารักภรรยาเพราะเธอมีนิสัยที่มุ่งมั่นและ
ความเชื่อมั่นในตัวเองที่สูงลิ่ว พวกเธอไม่ต้องพึ่งพาเขา แต่สามารถยืนหยัด
เป็นตัวเองจนถึงที่สุด

(แมวขาวชะตาฟ้า, 2566 : 254)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่าในสังคมไทยสมัยใหม่การที่ผู้ชายคนหนึ่งเลือกผู้หญิงเป็นคู่รักของตน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสวยหรือตามค่านิยมดั้งเดิมว่าต้องเป็นแม่ศรีเรือน ซึ่งผู้ชายส่วนมากอยากคบหาผู้หญิงเก่งมีความรู้ความสามารถมีงานมีการมาเป็นคู่ครอง ดังนั้นจึงเห็นว่าในสังคมสมัยใหม่ภาพแทนในฐานะภรรยาเป็นผู้หญิงเก่งเริ่มเข้ามาแทนที่แม่ศรีเรือน เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจทำให้ผู้ชายมีงานการที่หนักขึ้น จึงอยากได้ผู้หญิงทำงานเก่งมาช่วยลดความวิตกกังวลลง

3. ภาพแทนผู้หญิงในฐานะลูกสาว

จากการศึกษายังพบว่าในนวนิยายรางวัลชมเชย พ.ศ. 2563 - 2566 นักเขียนสตรีได้สร้างภาพแทนผู้หญิงในฐานะลูกสาวต้องกตัญญูตามขนบของสังคม เป็นลูกสาวที่รู้สำนึกบุญคุณ เชื่อฟัง และช่วยเหลืองานต่างๆ ของครอบครัว และเป็นลูกสาวสมัยใหม่ที่มีบทบาทการเป็นผู้นำ และได้รับการศึกษา มีความรู้ความสามารถ ดังนี้

3.1 ลูกสาวผู้ต้องกตัญญู

ภาพแทนผู้หญิงในฐานะลูกสาวที่ดีจะอยู่ในโอวาทของพ่อแม่ และปฏิบัติตนต่อพ่อแม่ด้วยความรัก ความเคารพ มีความกตัญญูทักท้วง เป็นสถานภาพและบทบาทของลูกสาวที่ดีตลอดมา ดังเช่นในนวนิยายเรื่อง *รอยเท้าบนกลีบดอกไม้น้ำ* กล่าวถึงอินฉวาเป็นลูกที่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ โดยหยุดพักการทำงานในเมืองหลวง กลับมาบ้านเกิดที่ชนบท และยอมแต่งงานกับคนที่พ่อแม่เลือกให้ซึ่งเป็นผู้ชายที่เธอไม่รัก เพื่อเป็นลูกสาวที่สมบูรณ์แบบในสายตาของพ่อแม่ ดูแลช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ ให้พ่อแม่ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังตัวอย่าง

แม่อินฉวาใช้เวลาคบหากับราเชนทร์ไม่นาน เธอก็มีความสุข
ที่ได้แต่งงานกับเขา อย่างน้อยก็ได้ทำหน้าที่ลูกสาวที่ดีให้พ่อแม่อย่างสมบูรณ์
แล้ว ได้มีค่าสินสอดและพิธีบายศรีขวัญตามประเพณี ทุกคนชื่นชมชุดแต่งงาน
สินน้ำเงินของเธอว่าช่วยขับผีวิสาขบริสุทธิ์

(รอยเท้าบนกลีบดอกไม้น้ำ, 2564 : 222)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่าภาพแทนผู้หญิงในฐานะลูกสาวมีความกตัญญูต่อพ่อแม่ โดยหยุดพักการทำงานกลับมายังบ้านเกิดแต่งงานกับชายที่เธอไม่รัก เพื่อให้พ่อแม่ได้สบายใจ และมีความสุข เมื่อเห็นลูกแต่งงานมีครอบครัว ถึงแม้รู้ว่าคู่ชีวิตที่ไม่รักกันการใช้ชีวิตอาจจะไม่มีความสุขก็ตาม การที่ตัวละครหญิงเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ เสียสละตนเอง เพราะว่าต้องตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่ ให้พ่อแม่ได้ใช้ชีวิตอย่างสุขสบายและดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้ตัวเองได้มีโอกาสดูแลพ่อแม่อย่างใกล้ชิด ลูกสาวแบบนี้ถึงจะเรียกได้ว่าทำหน้าที่ลูกสาวสมบูรณ์แบบ การกระทำของตัวละครหญิงทำให้เห็นถึงภาพแทนผู้หญิงในฐานะลูกสาวมีความกตัญญูต่อพ่อแม่อย่างมาก

ในนวนิยายเรื่อง *วิหารความจริงวิปาส* กล่าวถึง พี่สาวหอมเป็นพี่สาวคนโตที่บ้านพ่อแม่มีลูกทั้งหมดหกคน พี่สาวเป็นลูกสาวที่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ช่วยงานบ้านงานเรือน เลี้ยงดูน้อง ๆ และช่วยหาเงินจุนเจือครอบครัวด้วยการรับจ้างร้านขนมไทย ส่งผลให้พี่สาวโตขึ้นได้นำสิ่งที่เรียนไปสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับเธอ ดังตัวอย่าง

พี่สาวคนโตนั้น เมื่อเธอเข้าสู่วัยสาวเต็มตัว ช่วงเช้าเธอก็ช่วย
แม่เตรียมอาหารและดูแลน้อง ๆ ก่อนไปโรงเรียน ช่วยแม่ทำงานบ้านหลัง
จากนั้นออกมาช่วยแม่หารายได้เข้าบ้านด้วยการรับจ้างช่วยทำงานในร้าน
ขนมไทยใกล้ ๆ บ้านในช่วงบ่ายถึงเย็น

(วิหารความจริงวิปาส, 2565 : 131)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่าในเรื่องนำเสนอภาพแทนผู้หญิงในฐานะลูกสาวมีความกตัญญู จาก
ภาพลูกสาวที่ช่วยแม่ทำงานบ้านงานเรือน เลี้ยงดูน้อง ๆ เป็นที่พึ่งและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับน้อง ๆ การแบ่ง
เบาภาระของแม่ และช่วยแม่หารายได้ ทั้งหมดนี้ได้นำเสนอให้เห็นถึงบทบาทการเป็นลูกสาวที่ดีต้องมีความ
กตัญญูต่อพ่อแม่ เป็นลูกสาวที่รู้สำนึกบุญคุณ เชื่อฟัง และช่วยเหลืองานต่าง ๆ ของครอบครัว อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงลูกสาวคนโตในบ้านเสมือนแม่อีกคนของน้อง ๆ ในบ้าน ช่วยดูแลน้อง ๆ ทำหน้าที่เหมือนแม่

3.2 ลูกสาวผู้มีบทบาทการเป็นผู้นำ

ในสังคมสมัยใหม่ผู้หญิงในฐานะลูกสาวสามารถเป็นผู้นำเหมือนลูกชายได้เช่นกันไม่ว่าใน
ครอบครัวหรือสังคมโลกกว้าง ซึ่งลูกสาวไม่ได้มีความสามารถด้วยว่าลูกชาย ดังเช่นนวนิยายเรื่อง *ปล่อย* กล่าวถึง
หลังจากน้องสาวของทอฝันถูกผู้ร้ายทำร้ายจนเสียชีวิตในวัยเยาว์ เพื่อไม่ให้พ่อแม่ต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม
ๆ ทำให้คิดถึงน้องสาวมากเกินไป ทอฝันจึงพาพ่อแม่ย้ายมาเช่าบ้านอยู่ในกรุงเทพฯ ในขนาดนี้พ่อแม่เป็นครูเกษตร
แม่ก็ไม่ค่อยแข็งแรง ทอฝันจึงจำเป็นต้องเรียนด้วยทำงานด้วยทำหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัว ดังตัวอย่าง

“พ่อคะ ต่อไปนี้หลังเลิกเรียน หนูจะไปร้องเพลงหารายได้
พิเศษนะคะ พ่อไม่ต้องห่วงหนูนะ หนูมีพี่ไปเป็นเพื่อน เป็นร้านอาหารอยู่แถว
มหาวิทยาลัย น่าจะเลิกสักห้าทุ่ม พ่อไม่ต้องกังวลนะ หนูจะไม่เถลไถล หนูจะ
ได้ช่วยหารายได้เสริมให้บ้านเราด้วยอีกแรง” พนัสลูบหัวลูกสาวเบา ๆ

(ปล่อย, 2564 : 85)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่าภาพแทนผู้หญิงในฐานะลูกสาวเป็นผู้นำครอบครัวเป็นคนที่เสียสละ
โดยเข้าใจความรู้สึกและใส่ใจดูแลสมาชิกในครอบครัว และให้ความช่วยเหลือเต็มที่ ตัวละครหญิงมีความ
เสียสละทุ่มเท เพราะว่าพ่อแม่เริ่มแก่ชราลง และยังไม่สามารถพ้นจากความสูญเสียลูกสาวคนเล็กได้ ตัวละคร
หญิงจึงทำทุกวิถีทางเพื่อให้พ่อแม่ได้ผ่อนคลายหลุดพ้นจากความสตร้าบ้าง และรับภาระหน้าที่เป็นผู้นำ
ครอบครัว

นวนิยายเรื่อง *แมวขาวชะตาฟ้า* กล่าวถึง ตัวละครหญิงที่ชื่อปิ่นตะวันเกิดในครอบครัวคนไทยเชื้อ
สายจีนที่ให้คุณค่าลูกชายมากกว่าลูกสาวจึงนำมาสู่ความล่มสลายของตระกูล ในชาติก่อนเธอพลาดโอกาสเรียน
ต่อ เพื่อกลับไปดูแลอาภิงที่เจ็บป่วยหนักอยู่แต่ในบ้าน หลังจากอาภิงเสียชีวิตเธอก็กลายเป็นคนไร้ประโยชน์ถูก
บรรดาพี่น้องไล่ออกจากบ้าน การที่เธอช่วยชีวิตแมวขาวไว้ทำให้เธอย้อนเวลากลับมาในอดีตอีกครั้ง เธอได้

โต้แย้งกับกรอบแนวคิดชายเป็นใหญ่ สุดท้ายได้เป็นทายาทของตระกูลอนันตทรัพย์ ดังตัวอย่าง

“ดิฉัน ปิ่นตะวัน อนันตทรัพย์ ขอขอบคุณทุกท่านที่มาร่วม
เป็นพยานในการเปิดพินัยกรรมในวันนี้ค่ะ ดิฉันรู้ตัวว่าอาจจะยังอ่อน
ประสบการณ์บ้าง แต่ทุกท่านในที่นี้รู้จักดิฉันดีอยู่แล้ว ดิฉันเรียนรู้ไวและขยัน
มากค่ะ” เธอหัวเราะน้อย ๆ ทำเอาคนอื่นยิ้มตาม แน่نونว่าเกือบห้าปีมานี้
พวกเขารู้ในใจลึก ๆ มานานแล้วว่าเจ้าสัววางแผนจะให้หลานสาวคนนี้รับช่วง
บริษัท ไม่เช่นนั้นคงไม่ไปฝึกงานตามแผนกและบริษัทลูกต่าง ๆ รวมทั้ง
แนะนำให้รู้จักกับฝ่ายบริหารของบริษัทเร็วขนาดนี้

นี่ก็คือทายาทตัวจริงที่ท่านเจ้าสัวสุข อนันตทรัพย์ ปลุกปั้น
มากับมือ

(แมวขาวชะตาฟ้า, 2566 : 219)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่าภาพแทนผู้หญิงในฐานะลูกสาวในสังคมไทยสมัยใหม่สามารถขึ้นมา
เป็นผู้สืบทอดนำพาบริษัทรุ่งเรืองได้ ซึ่งเห็นได้จากภาพที่ลูกสาวสามารถสวมบทบาทผู้นำที่ดีแทนลูกชายได้ อีก
ทั้งยังแสดงถึงลูกสาวกับลูกชายมีความสามารถเท่าเทียมกัน แต่การที่ลูกสาวสามารถขึ้นมาเป็นผู้นำบริษัทต้อง
ผ่านอุปสรรคมากมาย เนื่องจากต้องทำทายาทกับอำนาจชายเป็นใหญ่ ซึ่งเป็นค่านิยมที่ยึดถือมาตลอดทำให้ผู้หญิง
ในฐานะลูกสาวต้องใช้ความพยายามมากกว่าลูกชายจึงสามารถขึ้นเป็นผู้นำบริษัทได้ เพราะต้องผ่านขั้นตอน
การปรับความเข้าใจ และการพิสูจน์ตนเอง

3.3 ลูกสาวผู้ได้รับการศึกษา มีความรู้ความสามารถ

ภาพแทนผู้หญิงในฐานะลูกสาวได้รับการศึกษาเป็นผู้หญิงยุคใหม่ที่มีความรู้ มีความคิดความอ่าน
และมีความเฉลียวฉลาดในการดำเนินชีวิต ซึ่งมักจะสอดคล้องสัมพันธ์กับหน้าที่การทำงาน ช่วยสร้างโอกาสแก่
ผู้หญิงช่วยแก้ไขปัญหาก็ผู้หญิง และนำพาผู้หญิงเข้าสู่โลกแห่งอิสระเสรีภาพ ดังเช่นในนวนิยายเรื่องดอกไม้ใน
แจกันเหล็ก กล่าวถึงลูกสาวทั้งสองของร่ำรวยได้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกที่ต่างประเทศ และลูก
สาวคนโตได้กลายเป็นนักเขียนที่มีความสามารถเขียนได้หลายภาษา ลูกสาวคนเล็กก็ได้ส่งผลงานที่เป็นสื่อการ
สอนแบบเทคโนโลยีสมัยใหม่กระจายไปทั่วโลก ดังตัวอย่าง

สุพรรณิการ์มาพร้อมกับบุรุษลักษณะที่สวยสง่ามีเนื้อหนัง
เปล่งปลั่งมากขึ้น และเอาผลงานเขียนหนังสือเป็นภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่น
ในเล่มเดียวกันมาอวดแม่ถึง 3 ผลงาน

“งานของหนูในเบิกทางที่จะเข้าสู่แวดวงนักวิชาการค่ะ ได้แน่
แต่หนูขอพักสักสองสามเดือนค่อยเริ่มทำงาน”

(ดอกไม้ในแจกันเหล็ก, 2565 : 273)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่าในเรื่องได้นำเสนอภาพผู้หญิงในฐานะลูกสาวมีความรู้ ความสามารถ ด้านภาษา และด้านวาดภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงสมัยใหม่กำหนดชีวิตของตนเองได้มีโอกาสได้เรียนในระดับสูงมีความรู้ความสามารถแล้ว ผู้หญิงจึงไม่ต้องอยู่ในบ้านทำงานบ้านอย่างเดียว ผู้หญิงสามารถเลื่อนฐานะพื้นที่ในสังคมได้ การใช้ภาษาได้หลายภาษาหรือมีผลงานต่าง ๆ ที่ดี จึงเป็นต้นทุนในการพัฒนาตนเองก้าวหน้าไปสู่สังคมโลกได้ ดังนั้นการศึกษาถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันผู้หญิงเข้าสู่สังคมแห่งการทำงานที่เปิดกว้างมากขึ้น

ในนวนิยายเรื่อง*วิหารความจริงวิปาส* กล่าวถึง ตัวละครหญิงที่ชื่อเอกเป็นนักศึกษาที่เรียนเก่ง ฉลาดชอบบอกการเดินทาง และอ่านหนังสือ เพราะว่าสนใจศึกษามิติหลากหลายของคนในสังคม เธอจึงเลือกเรียนมหาวิทยาลัยเปิด ดังตัวอย่าง

*ตอน ม.6 เกรตเฉลี่ยของฉันทิพอที่จะเลือกเรียนอะไรก็ได้ใน
สายการเรียนที่ฉันทิเรียนมา แน่แน่นอนที่บ้านคาดหวังว่าฉันทิจะเลือกเรียนหมอ
แต่ฉันทิมองว่าการเข้าไปเรียนเต็มเวลาในรั้วมหาวิทยาลัยอาจปิดกั้นฉันทิจาก
การได้เรียนรู้และทำความรู้จักกับโลกที่ตัวเองอาศัยอยู่เลยเลือกเรียน
มหาวิทยาลัยเปิด เริ่มทำงานหารายได้ด้วยการสอนพิเศษ แล้วฉันทิก็เริ่มออก
เดินทาง*

(วิหารความจริงวิปาส, 2565 : 28)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่าในเรื่องได้สร้างภาพผู้หญิงในฐานะลูกสาวสมัยใหม่ที่มีการศึกษาที่ดี ได้รับความรู้ และแนวคิดใหม่ ๆ มากขึ้น ทำให้ผู้หญิงเลือกเรียนวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง การศึกษาทำให้ผู้หญิงมีความคิดเป็นของตนเองอยากใช้ชีวิตแบบที่ตนเองมากกว่าตามที่สังคมคาดหวัง ผู้หญิงที่ได้รับการศึกษาจึงไม่ยอมอยู่ในกรอบที่สังคมสร้างขึ้นไว้สำหรับตัวผู้หญิง แต่ผู้หญิงสามารถเลือกสิ่งที่ต้องการได้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการศึกษาเป็นตัวช่วยนำพาผู้หญิงเข้าสู่โลกแห่งอิสระเสรีภาพ

4 ภาพแทนผู้หญิงในฐานะลูกสะใภ้

จากการศึกษาพบว่าในนวนิยายรางวัลขนาด พ.ศ. 2563 - 2566 มีการนำเสนอภาพแทนผู้หญิงในฐานะลูกสะใภ้คือ ลูกสะใภ้ผู้ไม่ยอมรับและปฏิเสธต่อการใช้อำนาจของแม่สามี ดังนี้

1) ลูกสะใภ้ผู้ไม่ยอมรับและปฏิเสธต่อการใช้อำนาจของแม่สามี

ภาพแทนผู้หญิงในฐานะลูกสะใภ้ผู้ไม่ยอมรับและปฏิเสธต่อการใช้อำนาจของแม่สามี หรือการไม่ให้ความยอมรับนับถือแม่ของสามี และแสดงอาการต่อต้าน หรือการแสดงพฤติกรรมและคำพูดที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ดังเช่นในนวนิยายเรื่อง*ดอกไม้ในแจกันเหล็ก* กล่าวถึง เมื่อรำเพยมาอยู่บ้านของฉั่วเป็นลูกสะใภ้ของแม่สุนีย์ รำเพยจึงลาออกจากปิ่นน้ำมนต์ตั้งใจจะอุ้มท้องพักอยู่ที่บ้านให้โอกาสแก่ฉั่วไปทำงานแทนจะได้มีเงินเก็บคลอตุ๊ก แต่แม่สามีไม่เห็นใจเธอคิดว่าเธอคิดจะเกาะสามีกิน ทำให้รำเพยไม่ยอมและโต้เถียงกับแม่สามี ดัง

ตัวอย่าง

ชีวิตการเป็นลูกสะใภ้ของแม่สุณีย์ของรำเพยนั้น ไม่ราบรื่น
ตั้งแต่แรก เมื่อหล่อนรู้ว่ารำเพยออกจากงานที่ปิ่นน้ำมนแล้วก็ต่อว่า...
“แล้วตัวเองก็ทำงานได้เงินเหมือนกันจะลาออกมาทำไม”
“แม่...ตอนท้องไอ้ฉั่วแม่แพ้มากมัย ทำอะไรไหวมัย นี่เหม็น
น้ำมนจะตาย แล้วยังอยู่ตึก ๆ ตื่น ๆ ด้วยคนท้องจะไปตรากตรำตึกตื่นได้
ยังงี้...อยากได้หลานชายไม่ชายหรือ”

(ดอกไม้ในแจกันเหล็ก, 2565 : 213)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่าในเรื่องได้สร้างภาพแทนผู้หญิงในฐานะลูกสะใภ้ไม่ยอมรับและปฏิเสธ
ต่อการใช้อำนาจของแม่สามี เมื่อแม่สามีกับลูกสะใภ้ต้องอยู่ร่วมกันแล้วแม่สามีไม่ยอมรับ เข้าใจ ให้
เกียรติ และเห็นคุณค่าของลูกสะใภ้จึงเป็นสาเหตุของปัญหา อีกทั้งยังเห็นได้ว่าถ้าฝ่ายลูกสะใภ้ไม่หาแนวทางใน
การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและเกิดสันติสุขให้ได้ลดความขัดแย้งจะทำให้สามีกับภรรยาที่มีความเสี่ยงต้องหย่า
ร้างกัน เพราะว่าสร้างความเครียดให้กับลูกสะใภ้ และทำให้เกิดความไม่ราบรื่นในชีวิตสมรส

ในนวนิยายเรื่อง รอยบาท ในตอนที่โบตันได้ยื่นพี่สาวสามีแต่งเรื่องเองโดยไม่มีมูลนิทาเธอเป็น
คนบ้าผู้ชายในกลางตลาดนัด และแม่สามีก็เป็นคนสนับสนุนอยู่ข้าง ๆ ทำให้โบตันรู้สึกไม่พอใจแม่สามีจึงใช้วิธี
ฉวยกุญแจร้านไว้กับตนเอง เพราะว่าโบตันเป็นคนปัจจุบันที่ต้องข้ามภพชาติที่เกิดใหม่ในสังคมอดีต โบตันจึงมี
ความกล้าในการแสดงออก ดังตัวอย่าง

อากงนั่งชายของหน้าร้านอยู่หลายชั่วโมง เห็นเมียกับ
ลูกสะใภ้กลับมาจึงคิดไปยึดเส้นยึดสาย เดินมาส่งกุญแจแกะให้อำมาที่หน้า
ประตูครัว แต่โบตันลุกขึ้นมาฉวยกุญแจจากมือแก
“ต่อไปเวลาอากงไม่อยู่ ฉันจะเป็นคนเก็บกุญแจเอง”
อากงร้องอ้ออย่างง ๆ ปกติแกไว้ใจโบตัน แต่ให้อำมาเก็บ
กุญแจแกะเพราะเป็นเมีย ไม่เคยนึกว่าโบตันจะลุกมาปฎิวัติยึดอำนาจ

(รอยบาท, 2563 : 136)

จากข้อความดังกล่าวเห็นว่าผู้หญิงในสังคมปัจจุบันได้รับค่านิยมต่าง ๆ จากโลกสมัยใหม่ เช่น
สตรีนิยม สิทธิมนุษยชน เป็นต้น จึงทำให้ผู้หญิงในฐานะลูกสะใภ้เหล่านี้ไม่ยอมถูกรังเกียจและมีความกล้าใน
การยึดอำนาจจากแม่สามี อีกทั้งจะเป็นการที่ลูกสะใภ้ส่วนมากถูกแม่สามีดูถูกเหยียดหยาม แสดงถึงแม้เป็น
ผู้หญิงด้วยกันอาจจะไม่สร้างความเข้าใจกัน ซึ่งแม่สามีส่วนมากอยู่ในกรอบของปิตาธิปไตย และเคยถูกปฏิบัติ
มาโดยตลอด จึงยากที่จะยอมรับลูกสะใภ้ในฐานะสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องภาพแทนผู้หญิงในนวนิยายรางวัลชมนาด พ.ศ. 2563 – 2566 พบว่ามีการนำเสนอภาพแทนผู้หญิงตามขนบของสังคมและภาพแทนผู้หญิงสมัยใหม่ แต่นักเขียนสตรีมีการเน้นภาพแทนผู้หญิงสมัยใหม่เพื่อสนับสนุนผู้หญิงมีพื้นที่ในสังคม และสามารถสรุปภาพแทนผู้หญิงในฐานะต่าง ๆ ได้แก่

- 1) ภาพแทนผู้หญิงในฐานะแม่คือ แม่มีลักษณะการเป็นแม่ที่ดีตามขนบของสังคมคือ ผู้อบรมเลี้ยงดู สั่งสอนลูก และปกป้องลูก ทำให้แม่ต้องเป็นผู้หญิงที่เข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ และแม่ผู้มีบทบาทการเป็นผู้นำ ที่แตกต่างกับแม่ในสมัยก่อนที่ต้องอยู่ในกรอบของชายเป็นใหญ่ ในสังคมปัจจุบันผู้หญิงในฐานะแม่เป็นหัวหน้าควบคุมเส้นทางชีวิตด้วยตนเอง สามารถปกป้องตนเองและลูกได้ ทำให้คนในสังคมมีความชื่นชมและสนใจผู้หญิงมากขึ้น
- 2) ภาพแทนผู้หญิงในฐานะภรรยาเป็นผู้แบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจ ซึ่งภรรยาทั้งทำงานเก่งและดูแลครอบครัวได้อย่างดีด้วย ทำให้ภรรยามีบทบาทสำคัญในครอบครัว และภาพแทนผู้หญิงในฐานะภรรยาเป็นผู้หญิงเก่งแทนที่แม่ศรีเรือน แสดงให้เห็นว่าผู้ชายในสังคมปัจจุบันมีความคาดหวังที่ได้ผู้หญิงที่ทำงานนอกบ้านเก่ง และมีความคิดเฉลียวฉลาดมาเป็นคู่ครองเพื่อแบ่งเบาภาระงานของตนมากกว่าผู้หญิงที่เก่งเพียงงานบ้านอย่างเดียว
- 3) ภาพแทนผู้หญิงในฐานะลูกสาวต้องกตัญญู ซึ่งลูกสาวกตัญญูถึงจะเรียกได้ว่าทำหน้าที่ลูกสาวสมบูรณ์ และเป็นลูกสาวมีบทบาทการเป็นผู้นำ สาวสามารถสวมบทบาทผู้นำที่ดีแทนลูกชายได้ ดังนั้นจึงเห็นว่าลูกสาวกับลูกชายมีความสามารถเท่าเทียมกัน และลูกสาวได้รับการศึกษา มีความรู้ความสามารถ ดังนั้นจึงเห็นว่าการศึกษาคือเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันผู้หญิงเข้าสู่สังคมแห่งการทำงานที่เปิดกว้างมากขึ้น และจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้หญิงในอนาคต
- 4) ในฐานะลูกสะใภ้แนะนำเสนอให้ลูกสะใภ้ไม่ยอมรับและปฏิเสธต่อการใช้อำนาจของแม่สามี ผู้หญิงในสังคมปัจจุบันได้รับค่านิยมต่าง ๆ จากโลกสมัยใหม่ จึงทำให้ผู้หญิงในฐานะลูกสะใภ้เหล่านี้ไม่ยอมถูกรังเกียจและมีความกล้าในการยึดอำนาจจากแม่สามี

ผลการศึกษาพบว่าภาพแทนผู้หญิงในนวนิยายรางวัลชมนาด พ.ศ. 2563 - 2566 ภาพแทนผู้หญิงในฐานะต่าง ๆ ของครอบครัว พบว่านักเขียนสตรีรางวัลชมนาดได้นำเสนอภาพแทนผู้หญิงในฐานะแม่การเป็นแม่ที่ดี และลูกสาวต้องกตัญญู เป็นภาพแทนผู้หญิงตามขนบของสังคมที่ยังอยู่ในกรอบของปิตาธิปไตยตามค่านิยมดั้งเดิมในสังคมไทย ซึ่งเป็นการเน้นย้ำความคาดหวังต่อภาพแทนผู้หญิงในสังคมไทย สอดคล้องกับแนวคิดของ นพพร ประชากุล (2552 : 12) ได้กล่าวถึง ภาพแทนผู้หญิงคือ พิจารณาว่าภาพของผู้หญิงแต่ละคนที่โดดเด่นไปมาในหน้ากระดาษของวรรณกรรมราวกับมีชีวิตเลือดเนื้อนั้น แท้จริงแล้วต่างก็เป็นภาพที่ถูกประกอบสร้างด้วยการหยิบเลือกเอาคุณค่าบางอย่างของผู้หญิงสู่การรับรู้ของสาธารณะ การพินิจพิเคราะห์ภาพเสนอทางจินตนาการเหล่านี้จึงเป็นหนทางที่ช่วยพาเราเข้าไปสัมผัสทัศนคติ ความคิดความเชื่อ และความคาดหวังที่ผู้คนในสังคมมีต่อผู้หญิง

ส่วนภาพแทนผู้หญิงในฐานะแม่ ภรรยา และลูกสาวที่ต้องลุกขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้นำในครอบครัว หรือต้องทำงานนอกบ้าน มีการผลิตซ้ำภาพแทนผู้หญิงนอกจากต้องมีบทบาทในครอบครัวแล้ว ยังต้องมีบทบาทในสังคมด้วย ซึ่งเป็นลักษณะที่ร่วมกัน ซึ่งผู้หญิงต้องเป็นผู้นำซึ่งเกิดจากความอ่อนแอ ความบกพร่อง หรือการตายของผู้ชายในการเป็นผู้นำครอบครัวทำให้ผู้หญิงต้องก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำครอบครัวด้วยตนเอง ดังเช่นในเรื่อง *แมวขาวชะตาฟ้า* ปิ่นตะวันได้ขึ้นมาเป็นผู้สืบสกุลเป็นผู้นำบริษัท เนื่องจากลูกชายไม่ได้เรื่องได้ราว ในเรื่อง *รอยบาด* โบตันเป็นสะใภ้ร้านขายของชำในตลาด เนื่องจากพ่อแม่ของสามีอายุแก่ชราแล้ว สามีก็เสียชีวิตหลังแต่งงานไม่กี่ปีโบตันจึงต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำครอบครัวสืบทอดธุรกิจของครอบครัว สะท้อนให้เห็นการยอมรับความล้มเหลวของผู้ชายต่อบทบาทหลักที่สังคมวางไว้ และรับเอาผู้ที่แข็งแกร่งกว่าขึ้นมาทำหน้าที่แทนโดยไม่แบ่งแยกเพศ อีกปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงต้องทำหน้าที่เป็นเสาหลักของบ้านคือ การหย่าร้างกับสามีหรือการครองโสด ดังนั้นเมื่อไม่มีผู้นำครอบครัวที่เป็นผู้ชาย ผู้หญิงจึงต้องปกครองและเลี้ยงดูคนในครอบครัวเอง ทำให้ผู้หญิงเริ่มตระหนักว่าเมื่อสภาพสังคมหรือสถานการณ์รอบตัวเปลี่ยนแปลงไปผู้หญิงก็สามารถเป็นที่พึ่งของตนและครอบครัวได้ ซึ่งสอดคล้องกับนิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต (2546 : 80) ได้ศึกษาเรื่อง ผู้หญิงไทยกับบทบาทผู้นำในสังคมยุคใหม่ โดยผลการศึกษได้กล่าวถึง สตรียุคใหม่จึงเห็นทั้งแม่บ้านและเป็นทั้งผู้สร้างรายได้มาจุนเจือครอบครัวอีกแรงหนึ่ง เนื่องจากสามีไม่สามารถหาเลี้ยงเพียงพอ ความเป็นผู้นำระหว่างผู้หญิงและผู้ชายจึงน่าจะพิจารณาจากความสามารถในการดำเนินชีวิตในครอบครัวและในสังคมมากกว่าการมองถึงตำแหน่งอำนาจและความได้เปรียบเสียเปรียบตามค่านิยมของสังคมแบบเก่า

อย่างไรก็ตาม ผลจากการศึกษาภาพแทนผู้หญิงในฐานะภรรยา และลูกสาวได้รับการศึกษาที่ดีสามารถประกอบอาชีพในสังคมเป็นผู้หญิงเก่ง สอดคล้องกับณัฐยา อิทธิจันทร์ และอรทัย เพียยุระ (2565 : 244) เรื่อง การนำเสนอภาพผู้หญิงสมัยใหม่ในสังคมทศวรรษ 2530 ในนวนิยายเรื่อง จินตปาตี ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นพลวัตของสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปเพื่อสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ของผู้หญิงในสังคมที่เห็นได้จากภาพการนำเสนอที่เป็นภาพสะท้อนจากนวนิยายผู้หญิงสมัยใหม่คือผู้หญิงที่มีความคิดและการใช้ชีวิตที่แปรผันไปกับบริบททางสังคมส่งผลให้ผู้หญิงมีความทัดเทียมกับผู้ชายมากขึ้น ภาพแทนผู้หญิงในนวนิยายรางวัลขมनातทั้งหมดนี้ยังสามารถทำให้ผู้อ่านตระหนักในคุณค่าของผู้หญิงที่มีความสำคัญต่อครอบครัว และสังคมเป็นอย่างมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

1. งานวิจัยนี้สามารถสนับสนุนภาพแทนผู้หญิงสมัยใหม่ให้แพร่หลายในสังคมมากขึ้น เช่น ภาพแทนผู้หญิงมีบทบาทการเป็นผู้นำ มีความรู้ความสามารถ และมีความกล้าปฏิเสธต่อการใช้อำนาจ เป็นต้น ซึ่งเชื่อว่าการวิจัยชิ้นนี้อาจจะช่วยพัฒนาส่งเสริมและเปลี่ยนแปลงทัศนคติของผู้หญิงให้เป็นภาพของผู้หญิงสมัยใหม่ และผู้วิจัยเชื่อว่าผู้หญิงมีความสามารถไม่แพ้ผู้ชายและผู้หญิงสามารถที่จะก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำหรืออาจจะมีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาสังคม องค์กรหรือประเทศได้

2. การเปลี่ยนแปลงมุมมองของสังคมให้มองเห็นถึงบทบาทและความสำคัญของผู้หญิงมากขึ้น ยอมรับในสิทธิเสรีภาพในด้านต่าง ๆ เช่น บทบาทหน้าที่ในสังคม ยอมรับในความสามารถและตัวตนของผู้หญิง โดยการรื้อถอนภาพหรือการกระทำเดิม ๆ ของผู้หญิงสมัยก่อนออก ให้กลายเป็นภาพแทนผู้หญิงสมัยใหม่ เช่น ภาพแทนผู้หญิงในฐานะภรรยาเป็นผู้หญิงเก่งแทนที่แม่ศรีเรือน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาภาพแทนผู้ชายในนวนิยายรางวัลชมนาด พ.ศ. 2563 - 2566
2. ควรมีการใช้แนวคิดทางจิตวิทยา แนวคิดเพศวิถี และแนวคิดต่าง ๆ มาศึกษาผู้หญิงในนวนิยายรางวัลชมนาด เพื่อให้เข้าใจผู้หญิงในสังคมไทยมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กานติมา. (2565). *ดอกไม้ในแจกันเหล็ก*. กรุงเทพมหานคร: ประพันธ์สาส์น.
- ชมนาด รางวัลแห่งความสำเร็จ ของสตรีที่มีใจรักในงานประพันธ์. (2564). ประชาชาติธุรกิจ. ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2567. แหล่งที่มา: <http://m.pantip.com>>topic.
- ณัฐยา อธิธิจันทร์ และ อรทัย เพียยุระ. (2565). การนำเสนอภาพผู้หญิงสมัยใหม่ในสังคมทศวรรษ 2530 ในนวนิยายเรื่อง จินตปาตี. *Dhammathas Academic Journal*. 22 (1), 235-248.
- นพพร ประชากุล. (2552). แนวคิดสกุล “สตรีนิยม” (Feminism). ใน *ยอกอักษรย้อนความคิด เล่ม 2 ว่าด้วยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: อาน.
- นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (2546). ผู้หญิงไทยกับบทบาทผู้นำในสังคมยุคใหม่. *Parichart Journal*. 16 (1), 78-83.
- บุญยเสนอ ตรีวิเศษ. (2550). *การวิเคราะห์วรรณกรรมการเมืองระหว่าง ปี พ.ศ. 2545 – 2548: งานวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.*
- ปรียาณัฐ ขำแก้ว. (2561). *ภาพแทนผู้หญิงในเรื่องสั้นของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2556). *อ่าน ได้ อ่าน เป็น*. กรุงเทพมหานคร: สถาพรบุ๊คส์.
- วนิดา บำรุงไทย. (2544). *ศาสตร์และศิลป์แห่งนวนิยาย*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วิญญูวิญญู. (2563). *ไผ่ลายหยก*. กรุงเทพมหานคร: ประพันธ์สาส์น.
- สมเกียรติ รัชฆะมณี. (2558). *การแต่งนวนิยาย*. นนทบุรี: สัมปชัญญะ.
- เสนาะ เจริญพร. (2546). ภาพเสนอผู้หญิงในวรรณกรรมไทยช่วงทศวรรษ 2530: วิเคราะห์ความโยงใยกับ
ประเด็นทางสังคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรจิรา อัจฉริยไพบุลย์. (2560). *อรรถาธิบาย: ศิลปะการอ่านวิจารณ์วรรณกรรม*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัย
นเรศวร.